

Välkommen till Angereds Teater!

Lärarhandledning med praktiska tips,
pedagogiska övningar och
introduktion till att se teater
med barn mellan 6 och 9 år.

Fjärilspiloterna, våren 2010

ANGEREDS
TEATER

ur FN:s barnkonvention

Artikel 13: "Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer."

Artikel 31: "Barn har rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Staten ska respektera och främja denna rättighet samt uppmuntra erbjudandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet och för rekreations- och fritidsverksamhet."

Välkomna!

Vi är mycket glada över att du och din klass vill komma till oss på Angereds Teater. Vi hoppas att ert besök hos oss ska ge er en upplevelse att vårda gemensamt och att ni blir nyfikna på att ta del av mer konst - hos oss, på andra teatrar och i andra former såsom muséer, danshus, konserter m m.

I Lpo94 står att "eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper" och "uppleva känslor och stämningar" samt efter genomgången skolgång "fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud". Det kräver en hel del av dig som lärare och av oss och andra kulturinstitutioner. Men som Suzanne Osten, regissör och förgrundsgestalt inom svensk och internationell barnteater, säger: "Det är ungefär som med fotboll. Om man lär sig spelet och reglerna så uppskattar man matcherna mer." Om barnen får chansen att ta del av och lära sig av kultur på många olika sätt kan de få ut mer av varje enskilt tillfälle.

Så genom att du med dina elever kommer till Angereds Teater och genom att vi kan erbjuda barnen en förhoppningsvis dribblande föreställning full av snurriga finter, snygga passningar och kanske en och annan dramatisk räddning på mållinjen ger vi dem också chansen att växa som samhällsmedborgare. Därför måste vi möta barnen och deras frågor och funderingar som uppstår innan och efter ett teaterbesök på ett öppet och ärligt sätt. Med denna lärarhandledning vill vi ge dig som lärare och vuxen lite praktiska tips och kanske även svar på några frågor som du eller barnen kan tänkas ha. Dessutom ger vi förslag på enkla dramaövningar som ni kan göra tillsammans. Detta sammantaget hoppas vi ska göra ert besök ännu mer intressant.

Denna handledning har vi valt att dela upp i tre delar: innan teaterbesöket, på teatern och efter teaterbesöket. Därefter följer några förslag på teaterövningar som ni kan göra i skolan och som inte är kopplat till någon specifik föreställning. Allra sist finns lite material anpassat till just den föreställning som är aktuell för tillfället.

Vi hoppas förstås att ni kontaktar oss om ni har några frågor eller undringar. Alla kontaktuppgifter finner ni på sista sidan.

Återigen - varmt välkomna!

Angereds Teater

Från *Pingvinen*,
Angered's Teater 2007-2008

Innan teaterbesöket

Det är kanske lite tråkigt att prata om såna praktiska detaljer som buss- eller spårvagnsresor och toalettbesök, men låt oss börja med detta så är det avklarat sedan. Om du som lärare är klar över alla värdsliga ting, som när bussen går och hur lång pjäsen är, så kan du och barnen gemensamt se fram mot och njuta av teaterupplevelsen. Barnen speglar sig i dina känslor - är du nyfiken på vad ni ska se så är de också nyfikna. Ha därför god tid på er så att ni i lugn och ro kan gå från hållplatsen till teatern och där gå på toaletten och liknande. Njut av den julaftonspirrande känslan i magen!

Men resan och äventyret börjar ju redan i klassrummet. Berätta för barnen att ni ska gå på teater, vilken föreställning ni ska se och använd då gärna det material som vi från teatern tillhandahåller om varje produktion. Tänk på att berätta lagom mycket - för alldeles säkert kommer du att få frågan "vad handlar det om?". Bemöt barnens nyfikenhet som någonting positivt men avslöja inte hela handlingen i förväg. Du kanske inte heller kan svara på barnens alla frågor. Säg då att du inte vet och att det får ni fråga när ni kommer till teatern. Betona gärna att det är något som ni ska upptäcka och uppleva tillsammans. Barnen kanske också vill läsa på vår hemsida och se på bilder från föreställningen. Adressen är www.angeredsteater.se.

Prata gärna om vilka erfarenheter barnen har av teater. Har ni varit på teater tillsammans förut? Har något av barnen varit på en föreställning med någon annan? Kanske spelar någon teater på fritiden? Låt dem gärna berätta eller minns tillsammans. Om ni vill kan ni göra några teaterövningar tillsammans för att så att säga smaka på vad teater är för något. Längre fram i denna handledning finner ni några övningar som är lätta att göra och anpassa till dina egna och barnens behov och önskemål.

Ibland kan man vilja förbereda sitt teaterbesök på så sätt att man arbetar med exempelvis det tema som föreställningen tar upp eller genom att läsa på om en specifik författare, tidsperiod eller annan kultur. Ibland kan man välja att göra sådant arbete efteråt eller rent av inte alls. Det finns, liksom med teater eller andra konstupplevelser, inga rätt eller fel. Tvärtom kan det till och med vara roligt att variera arbetet kring teaterföreställningar på samma sätt som föreställningarna i sig är olika.

Teater kräver att man som publik använder sin fantasi eftersom man gör en överenskommelse mellan scen och salong om att "nu låtsas vi att ...". Denna överenskommelse använder barnen hela tiden i sina lekar så de är inte alls främmande för att med sin fantasi "fylla i" där teaterföreställningen inte kan vara fullständigt verklighetstrogen. Det kan vara bra att säga, framför allt till små och/eller teaterovana barn, att det som händer på scenen inte är på riktigt, även om det ibland kan se ut som eller framför allt kännas som att det är verklighet. Det kan också vara bra att prata om att teater är unikt på det sätt att det är här och nu: att alla människor på teatern, skådespelare och publik, befinner sig i samma rum och delar en upplevelse men de upplever kanske helt olika saker. Det någon tycker är otäckt kan en annan tycka är roligt och en tredje larvigt.

På teatern

Så är dagen inne och ni har tagit er till teatern - eller kanske är det så att teatern har kommit till er? I vilket fall ska ni nu se en föreställning tillsammans.

Gör klart allt praktiskt så tidigt som möjligt så att ni kan njuta av föreställningen. Gå på toaletten, stoppa ner vantar och mössor i väskor eller fickor, slå av mobiltelefoner och ät eller drick upp mellanmålet. Inget ska få störa er - eller de andra - när ni ska se på teater.

Titta er gärna runt omkring innan ni går in till föreställningen. Kanske finns det foton eller andra bilder från föreställningen, programblad eller någon från teatern som ni kan ställa frågor till om det är något ni undrar över. Var inte blyga - vi tycker att det är jätteroligt att svara på frågor från både stora och små. Detsamma gäller efter föreställningen. Kanske vill man fråga någon av skådespelarna något eller berätta om något man kom att tänka på. Gör det!

När det är dags för föreställningen att börja - slappna av och skruva på fantasikranarna! Det gäller även dig som lärare. Tillåt dig att njuta av föreställningen tillsammans med barnen. Skådespelarna är vana vid en ung publik och vet att det som kan verka som oro i salongen oftast bara är det ett tecken på att barnen lever sig med i det som händer på scen. Det är ju inte ovanligt att barn vill kommentera det som sker på scen och det kan många gånger vara ett sätt att bekräfta att de följer med i handlingen, känner igen situationen eller anar vart berättelsen kommer att föra dem. Sådant finns inbyggt i föreställningens rytm och är helt i sin ordning. Men om det skulle bli allt för oroligt eller stökigt så kan teaterns personal komma att bryta föreställningen - det åligger inte dig att göra detta utan du kan helt ägna dig åt upplevelsen.

Det kan ju vara så att man inte förstår allt som händer eller sägs i föreställningen. Det gör inget. Kanske kommer man att förstå längre fram och om man inte gör det så är ingen skada skedd. Det kan till och med vara så att man inte alls måste förstå allt utan det kan vara bra teater i alla fall.

Var inte rädd för barnens känslor och reaktioner. Barn har en märkvärdig förmåga att hitta ljusglimtar i det som för oss vuxna ter sig hopplöst mörkt. Det som verkar skrämmande och sorgligt tangerar ofta barnens egna funderingar och kan på så sätt vara en igångsättare till samtal, samtal som kanske inte kommit till stånd annars. Våga möta barnens tankar när de dyker upp, vanligtvis efter föreställningens slut.

Från *Tiokronorsflickan*,
Angereds Teater 2006

Efter teaterbesöket

Tillbaka på skolan samma dag eller någon dag senare kan man vilja prata om föreställningen tillsammans och kanske arbeta lite djupare med det man varit med om. Men det är också viktigt att komma ihåg att ett teaterbesök eller annan kulturupplevelse är sig själv nog, så att inte barnen får uppfattningen att det alltid förknippas med skoluppgifter. Att få ta del av någon annans sätt att beskriva verkligheten kan väcka många funderingar som man kanske inte alltid vill dela med sig av. Eller man kanske inte ens kan. Det är viktigt att låta barnen smälta vad de varit med om och ibland kan det vara klokt att låta det stanna där och bli ett minne att återvända till, tillsammans eller för sig själv. Barn bearbetar också vad de sett och upplevt på så många olika sätt - genom lekar, i teckningar, genom att nynna på ett musikstycke från föreställningen eller liknande och detta kan de göra helt på egen hand och ibland kanske långt efter att man varit på teatern.

Det som är allra roligast när man pratar om en gemensam teaterupplevelse är att det inte finns något som är rätt eller fel. Man kan minnas olika saker eller uppfatta en situation i pjäsen på olika sätt. Därför kan det vara roligt att höra vad de andra i gruppen minns eller tycker.

Ni kan börja med att blunda och tänka efter vad ni minns allra mest från föreställningen. Låt sedan barnen berätta för en kamrat vilket som var deras starkaste minne. Om ni vill kan ni också skriva ner det - gör i så fall ordning små lappar så att det bara blir ett ord eller en mening som får plats. Sedan kan ni sätta upp lapparna på en vägg så att alla kan få läsa vad de andra mindes mest.

Skapa gärna en minnesbild tillsammans. Vilka figurer var med? Vad hette de? Hur såg de ut? Vad gjorde de? Vad hände? Hur slutade det? (se längre fram för frågor till *Fjärilspiloterna*). Om ni gör detta tillsammans kommer ni nog att märka att ni minns olika saker och att ni upplevt pjäsen på olika sätt. Detta kan också vara ett bra sätt att så att säga förflytta sig tillbaks till den stund då ni var på teatern och kan därför göra att det går lättare att prata om eller arbeta vidare med tematiken i föreställningen. Kanske har ni också med er ett programblad eller liknande från föreställningen som kan hjälpa er att minnas eller så kan ni titta på bilder på vår hemsida, www.angeredsteater.se

Om du vill att barnen ska skriva något om besöket så låt dem gärna beskriva ett enda ögonblick. Vad hände precis då? Hur kändes det? Vilka färger kunde man se? Var det mörkt eller ljust? Var det någon musik eller andra ljud? Om barnen ska skriva hela händelseförloppet finns det risk att de låser sig och är rädda att inte minnas rätt men det kommer du förbi genom att låta dem skriva om en mycket begränsad sekvens men istället bli detaljerade. Ett annat koncentrerat sätt beskriva sin upplevelse är att skriva en haikudikt. En haiku, i modifierad form, är en dikt där första raden innehåller fem ord, andra raden sju ord och sista raden ytterligare fem ord. Vem vet - kanske är det till och med något från resan till eller från teatern som gjort starkast avtryck och som de väljer att beskriva.

Du kan också låta barnen rita eller måla fritt från minnet och ni kan göra de teaterövningar som finns presenterade längre fram.

På samma sätt som det inte finns något rätt eller fel när det gäller att tolka en teaterhändelse så är det också fritt att tycka vad man vill. Man får tycka att en teaterföreställning är jättetråkig och konstig på samma sätt som man får tycka att den är rolig och alldeles lagom sorglig. Låt barnen säga vad de tycker men tänk på att barn lär sig vad de tror att vi vuxna vill att de ska säga och att de snabbt läser av hur vi mottar deras åsikter. Understryk därför att man verkligen får tycka vad man vill men förklara också att det ni har sett bara är *en* teaterföreställning. Det finns många andra - på samma sätt som det finns många böcker eller filmer. En del gillar man, andra gillar man inte. Det bästa är att se många olika föreställningar för då kommer man definitivt att hitta någon eller rent av många som man tycker om!

Teaterövningar

När du gör teaterövningar med din klass, försök att vara i ett så neutralt rum som möjligt, där det inte finns saker som kan störa koncentrationen. En stor tom golvyta är också bra. Det är ju inte alla barn som är teaterapor och därför kan det vara bra att låta alla göra övningarna samtidigt så slipper man känna sig uttittad. Låt barnen själva bestämma vem de vill stå bredvid eller arbeta i par med - det kan vara en trygghet att ha sin kompis nära när man ska göra något nytt. Det blir lätt lite kaosartat men var inte rädd för det, se bara till att ingen skadar sig eller känner sig kränkt på något sätt.

Galgen - för att sätta igång fantasin

Alla står i en ring. Du visar en galge, eller något annat vanligt, halvstort föremål. Förklara att nu ska galgen förvandlas till något helt annat och ge ett exempel. Du kan låta den föreställa en gitarr genom att hålla den över magen och låtsaspela på strängarna eller en banan genom att låtsas skala den och sedan ta ett bett. Låt barnen gissa högt. När de gissat rätt låter du galgen gå vidare till nästa barn på tur i ringen som får hitta på något annat att visa och de andra barnen får gissa. Om ett barn inte kan komma på något så ge honom/henne lite tid att tänka och låt de andra vänta en stund på sin tur. Om barnet inte kommer på något så låt galgen gå vidare till nästa och säg att barnet får en ny chans nästa varv. Det är inte ett misslyckande. Låt galgen gå några varv runt i ringen - fantasin räcker länge.

Promenaden - för att gestalta med kroppen

Se till att ni har stor golvyta att röra er på. Låt alla barnen börja att gå runt i rummet, inte i något speciellt mönster utan precis som de vill. Var och en går i sitt tempo och utan att låta sig störas av de andra. När barnen hittat lugn och koncentration ger du dem olika förutsättningar att tänka sig in i. Be dem att föreställa sig att de går i snö upp till knäna, i vatten upp till magen, i jättehård motvind, på stekhet asfalt, i mjuk sand, i sugande lera, på hal is, bland en massa sniglar som de inte vill trampa på, i en jättes fotspår, i slow motion, med ett vänsterben som är dubbelt så tungt som det högra, som om de var bebisar som precis lärt sig gå eller som om de var nästan 100 år gamla och rädda för att ramla och slå sig etc. Du kan säkert hitta på flera förutsättningar som låter dem finna olika tempo, tyngd och motstånd att gestalta med kroppen.

Ett tips kan vara att ha instrumental musik svagt i bakgrunden när ni gör denna övning. Det kan hjälpa barnen att koncentrera sig på sig själva och det de ska göra istället för på de andra eller annat i rummet.

Ge presenter - för att gestalta känslor

Låt barnen para ihop sig två och två, eller i undantagsfall i grupp om tre. Förklara att de nu ska ge presenter till varandra mimiskt, det vill säga i luften, utan att det finns riktiga presenter. Till en början talar du om vad som är i paketet och du ber också den som får paketet att reagera på vad som finns där i. Man kanske blir glad, rädd eller äcklad av det som finns inuti. Exempel på vad som kan finnas i paketet: En kattunge, en bok med spökhistorier, en giftspindel, en bajs-korv, 38 kilo godis, en diaman - eller paketet kanske är tomt. Byt sedan i paret så att man turas om att ge och få.

Man kan också utveckla denna övning till att låta den som tar emot paketet själv bestämma vad som är i. När man öppnar paketet säger man "Åh tack! En/ett ..." och så visar man upp presenten och börjar använda den - läsa i boken, klappa kattungen eller lukta på bajs-korven. Tänk på att den som givit paketet inte får ändra innehållet utan måste acceptera vad mottagaren bestämmer.

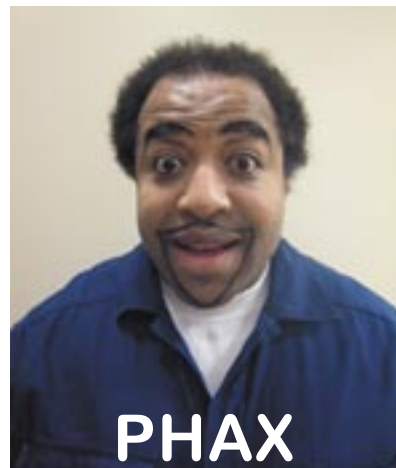
Vill ni kan ni också göra övningen på gibberish, det hitte-på-språk som talas i föreställningen *Fjärils-piloterna*. Det kan låta hur som helst. När man pratar gibberish blir det ännu viktigare att man visar med kroppen och rösten vilken känsla man känner.

Fjärilspiloterna

Här följer några frågor som kan användas för att prata om Fjärilspiloterna. Det är bra att börja med att minnas föreställningen tillsammans och allteftersom kunna prata mer om olika situationer och teman i föreställningen.

Eftersom personerna i Fjärilspiloterna inte har några namn så används här skådespelarnas egna namn. Men om ni själva vill kalla dem något annat är det förstås helt okej.

Förutom skådespelarna - vad fanns det för saker på scenen? Var tyckte ni att pjäsen utspelade sig någonstans?

Varifrån gjorde Ami entré (=kom fram på scenen)? Vad hade hon för kostym (=kläder)? Vem eller vad tyckte ni att hon föreställde?

Varifrån gjorde Phax entré? Vad hade han för kostym? Vem eller vad tyckte ni att han föreställde?

Phax var höjdrädd men det var inte Ami. Hur visade de det? Var de olika på något annat sätt?

Fastän Phax och Ami var olika så blev de vänner. Har du någon vän som är olik dig? Vad är det som gör att ni kan vara vänner ändå?

Ami härmade Phax när han vinkade, kliade sig i huvudet etc. Varför tror ni att hon gjorde det? Kan det vara bra att härmna någon när man ska lära sig något nytt? Vad är det bästa som du lärt dig av en vän?

Phax och Ami dansar flera olika sorters dans i föreställningen. Vilka kände ni igen?

När Phax tjatade blev Ami arg. Vad gjorde hon då? Vad brukar du göra när du blir arg? Hur vill du att andra ska vara mot dig när de blir arga?

Ami sa aldrig förlåt när hon gjort Phax illa, men hon "gjorde förlåt". Hur då? Vad kan man göra för att "göra förlåt" när man sårat någon?

Hur slutade föreställningen? Vad tror ni hände sedan?

Mer att läsa vidare

Kom nu går vi på dans. En guide för dig som ser dans tillsammans med barn och unga.
Västra Götalandsregionen 2007. Beställes på eva.m.persson@vgregion.se

Vad är dans? Introduktion till dans som scenkonst.
Västra Götalandsregionen 2004. Beställes på eva.m.persson@vgregion.se

Att öppna nya världar. En handledning om att gå på teater med barn i förskola och skola.
Riksteatern 2005. Beställes på ungariks@riksteatern.se

Idag ska vi på teater. Det kan förändra ditt liv. Om barnteater som meningsskapande i skolan.
Birgitta Gustafsson & Lena Fritzen. Växjö Universitet 2004.

Från *Millas resa*, Angereds Teater, 2005

www.angeredsteater.se

info@angeredsteater.se

Tel: 031-331 54 08

Angereds Teater är en scen för nyskriven dramatik för barn,
ungdomar och vuxna och ligger i Kulturhuset Blå Stället